

Pr 2032

LETO II.

ŠTEV. 1.

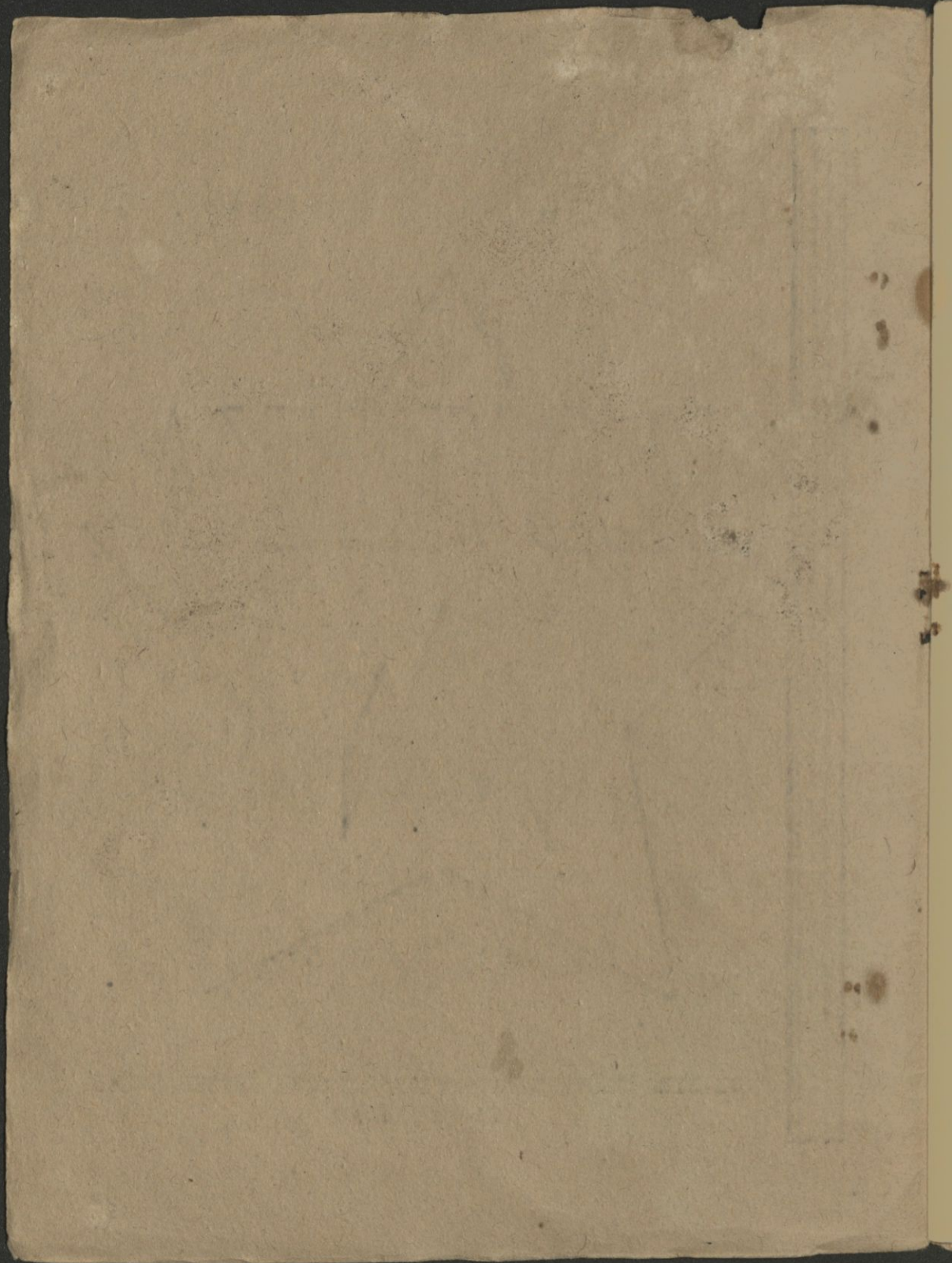

SLOVENKA

9

GLASILO SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA PRIMORSKO

Slovenka

[Faint, illegible handwriting]

ZGODOVINSKI SKLEPI

an 29. november 1943 bo ostal pomemben mejnik v zgodovini vseh jugoslovanskih narodov. Ta dan je v drugič zasedal AVNOJ /Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije/ in naredil zgodovinske sklepe. AVNOJ se je predvsem proglasil za najvišjo oblast nove Jugoslavije, določil o

snove nove Jugoslavije kot zvezne države in izbral začasno vlado s tovarišem Titom na čelu. Mi vsi smo zavriskali, svet pa je z zanimanjem in odobravanjem sprejel naš znanje ta razvoj narodno-osvobodilne borbe v Jugoslaviji.

Pred nami vstaja nova Jugoslavija, kakršno smo si Pri morci vedno predstavljali in želeli. To je že danes prava domovina vseh jugoslovanskih narodov, Slovencev, Srbov, Hrvatov, Črnogorcev in Macedoncev. To je država vseh južnih Slovanov, h kateri se bodo prej ali slej pridružili tudi Bolgari - ena država od Adrije do Črnega morja.

Pot, po kateri so jugoslovanski narodi prišli do uresničenja svojih stoletnih teženj, jim je pokazala Komunistična Partija Jugoslavije. Ona je po zlomu versajske Jugoslavije pozvala vse njene narode v oboroženo borbo proti okupatorju. V oboroženi borbi je skrivnost naše sedanje enotnosti.

V vsakem jugoslovanskem narodu je nastalo partizansko gibanje, so se pričeli oblikovati samostojni partizanski oddelki. V svojem boju pa so partizani vseh jugoslovanskih narodov imeli skupnega sovražnika - okupatorja. Bili so tako naravni zavezniki, ki so vodili en boj. Sama po sebi je zratla enotna narodno-osvobodilna vojska z enotnim vodstvom.

Vedno širše množice so podpirale oboroženo borbo. Nastajala so osvobojena ozemlja, ki jih je bilo treba organizirati. Za politično vodstvo množic, katerih borbena enotnost je bilo treba braniti proti notranjemu sovražniku - beli gardi in drugim domačim izdajalcem, ter za reševanje nalog na osvobojenem ozemlju so povsod vznikli narodno-osvobodilni odbori. Kakor so se prej partizanski odredi spričo skupnega sovražnika zliili v enotno jugoslovansko vojsko, tako so se politične organizacije posamez

nih jugoslovanskih narodov spričo skupnih političnih nalog zblížale in postavile novembra 1942 skupno politično predstavništvo AVNOJ.

Jugoslovanski narodi so tako dobili enotno vojsko in skupo politično predstavništvo.

Dve stvari sta potem v teku leta 1943 postavile jugoslovanske narode pred nalogo, da razvijejo ta zarodek svoje državne skupnosti. Prvič so slavne zmage naše vojske prisilile anglo-ameriške zaveznike, da računajo z jugoslovanskimi partizani kot močnim vojaškim činiteljem in to edinim na tleh Balkana. Potem pa je bila dokončno razkrinkana goljufiga begunske jugoslovanske "vlade" s kraljem Petrom na čelu. Ta vlada se je predstavljala za zastopnika narodov Jugoslavije in je bila celo tako drzna, da je uspene naše vojske pripisovala svojemu "ministru" Draži Mihajloviču. Borbe, katere je v letu 1943 vodila naša vojska, so pa pred vsem svetom dokazale, da se je begunska "vlada" zvezala preko Draže Mihajloviča z okupatorji in da so se povsod proti partizanom ob strani okupatorske vojske borili Mihajlovičevi častniki, bela garda in drugi agenti Petrove vlade.

Postalo je torej nujno, da jugoslovanski narodi tudi formalno sami vzamejo svojo usodo v roke. Morali so si postaviti vlado, ki jih bo predstavljala pred svetom. Do tega je ravno prišlo na zasedanju AVNOJ-a z izvolitvijo nove vlade. Istočasno je bilo določeno, da mora Jugoslavija ostati taka, kakršna se je rodila v borbi: bratska skupnost vseh njenih narodov - zvezna država. Sedaj Jugoslovani opravičeno pričakujemo, da bo svet priznal ne samo našega deleža v skupnem boju za svobodo, ampak tudi našo voljo, ki jo izraža naša nova vlada.

Jugoslovani pa smo v teku oborožene borbe dobili tudi svojega skupnega voditelja. Tovariš Tito je bil ves čas dalekoviden organizator narodno-osvobodilne borbe in prvi kovač naše jeklene narodno-osvobodilne vojske. Po svoji politični močrosti, organizacijski neumnosti in osebnem junaštvu je postal tisti vodja naše borbe, na katerega vsi jugoslovanski narodi gledamo z enako ljubeznijo in neizmernim spoštovanjem. In Slovenci smo ponosni, da je prav na predlog slovenske delegacije v AVNOJ-u bil podeljen tovarišu Titu naslov maršala Jugoslavije.

Tovariš Tito je vedno posebno pozornost spremljal borbo nas Primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov. Tudi sedaj je govoril o nas. V svojem znamenitem govoru, ki ga je imel za uvod k zgodovinskim sklepom AVNOJ-a, je tako

podčrtal našo borbo v preteklih letih in našo združitev "Eden najlepših uspehov naše narodne vstaje ki ima zgodovinski pomen, je osvobodjenje Istre in slovenskega Primorja po kapitulaciji Italije. Dvajsetletno suženjstvo slovenskega in hrvaškega naroda ni moglo kljub vsem naporom fašistov, da vzamejo našim zaslužnim bratom njih narodnost, oslabiti njihovo težnjo za združenje z brati in ostalimi narodi Jugoslavije."

AVNOJ je potem tudi potrdil sklep Plenuma Osvobodilne fronte, da se priključita Primorska in Slovenska Benečija k Združeni Sloveniji v demokratični in federativni Jugoslaviji.

Tako je zasedanje AVNOJ-a še posebej važno za nas, za Primorsko Slovenijo. Dokončno je potrdila našo pripadnost k Jugoslaviji, ki bo srečna domovina vseh jugoslovanskih narodov pod modrim vodstvom tovariša Tita.

Dr. Joža Vilfan.

OBJAVA

Dne 21. 12. 1943. se je vršila širša seja Pokrajinskega inic. odbora SPŽZ za Primorsko, katere so se udeležile delegatke iz okrožij: Kanal, Bukini, Tolmin, Gorica, Ajdovščina, Pivka, Idrija in Kras. Seji sta prisostvovala tudi sekretar Centralnega Komiteta KPS tovariš Franc Leskošek (Luka) in tajnik Narodno-osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo tovariš dr. Aleš Babler (Primorž).

Iz poročil delegatk je razvidno, da je naše organizacija zajela skoro slednjo vas lepe Primorske. Tovarišice iz vseh okrožij so lepo proslavile praznik 7. novembra. V dvoranah okrašenih s slovenskimi in ruskimi zastavami so recitirale in deklamirale, ter prepevale partizanske pesmi. Vsa okrožja so dosledno izvedla kampanjo za božična darila, s katerimi so v velikem številu obdarovale naše partizanske borce.

Za nadaljno delo smo si postavile mnogo nalog, katere hočemo vestno izvesti.

Na tej seji je bilo izvoljeno tajništvo pokrajinskega odbora SPŽZ za Primorsko, katerega sestavljajo sekretarka tovarišica Katja, Anica in Radja.

Pred zaključkom smo izdale prognozo na vse primorske

žene in dekleta, katerega v celoti objavljamo.

PROGLAS

Primorske žene in dekleta!

Nepremagljiva Rdeča Armada, naši zavezniki Anglija in Amerika, naše Narodno-osvobodilna vojska in partizani vseh svobodoljubnih narodov, so nedavno zrušili italijanski fašizem. Očistili so našo sveto zemljo od črnih banditov, ki so prizadejali našemu ljudstvu toliko gorja in ki nosijo krivdo tolikih nedolžnih žrtav slovenskega naroda.

Prva velika zmaga nad fašizmom je izbojevana. Najpomembnejši Hitlerjev zaveznik - italijanski fašizem je na tleh.

Ves svobodoljubni svet se pripravlja na končni obračun s hitlerjevske Nemčijo. V Teheranu so vodje tih naj večjih demokratičnih vellesil - Stažin, Roosevelt in Churchill izdelali vojaški načrt za napad na tako imenovano evropsko trdnjavo s treh strani - vzhoda, juga in zapada. S tem bo izvršena naša davna zahteva po odprtju druge fronte.

V tem zadnjem napadu na našega smrtnega sovražnika bomo sodelovali tudi mi zatirani narodi, ki hočemo vna ruševinah hitlerjevskega divjaštva ustvariti svobodne državne tvorbe po naši lastni želji. Mi Slovenci si bomo zgradili svobodno, združeno in neodvisno Slovenijo v demokratični, federativni Jugoslaviji.

Na poti k temu cilju smo dosegli pod vodstvom Komunistične partije že velikanske uspehe. Skovalec smo si svoje narodno vojsko, katero priznavajo vsi narodi. Vini govore o njeni hlabrosti. Zmage, ki jih čanje naša Narodno-osvobodilna vojska se pišejo na prvih straneh vseh inozemskih listov.

Ustvarili smo si trdno in borbena narodno predstavnitvo, ki se je pred kratkim oblikovalo v začasno vlado demokratične Jugoslavije pod predsedstvom ljubljenskega vođitelja vseh južnoslovanskih narodov, legendarnega maršala Tita.

Primorske Slovenke!

Jugoslevija, ki vstaja, pomeni tudi za nas toliko

zaželjeno svobodo in varnost. Demokratična Jugoslavija, domovina svobodnih bratskih narodov tesno naslonjena na bratsko slovansko Rusijo, bo za naše s trnjem kronano Eri morje tisti končni cilj, ki je vreden največjih žrtev. V boju za te cilje se ne bomo ustrašile nobenih žrtev. Ne bodo nas speljale s prave poti nemške limanice, ki jim pravijo slovenski župani, slovenske šole in goljufiva a-provizacija.

Ne! Pokazale bomo, da smo vredne sestre Slovenk z on stran stare meje, junaških Srbkinj, Bosank, Črnogork in Hrvatice, ki so v tisočih same zgrabile za orožje in se bore ob strani svojih mož in bratov v vrstah naše slavne Narodno-osvobodilne vojske ter tisočev ruskih in ukrajinskih partizank. Stopale bomo same v naše partizanske vrste, tolkle hitlerjevske bandite ter njihove plačance in na ta način pomagale kovati lepšo in svetlejšo bodočnost svojemu narodu.

Zato storimo vse svojo sveto dolžnost!

Primorske matere! Pošljite svoje sinove v našo Narodno-osvobodilno vojsko, saj se danes prvič v zgodovini bore naši sinovi za svoj lasten narod!

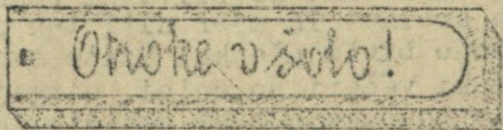
Dekleta! Stopajte kot prostovoljke v partizanske vrste in pokažite tudi v borbi svojo enakopravnost!

Vse ostale žene in dekleta pa, gradite zaledje! Utrujte našo narodno oblast! Širite naše organizacije! Pomagajte naši junaški vojski!

V borbi je naša rešitev! Naprej v borbenem poletu do končne zmage!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski inic. odbor SPZZ
za Primorsko.

Bil sem nekoč učitelj. Kot partizan sem stopil v neko kmečko hišo blizu mojega rojstnega kraja. Gostoljubno so me sprejeli. Sedenletni gospodarjev sinček se je učil brati iz slovenskega abecednika. Pogledal sem knjigo, ki je očitno že veliko trpela, dasi ni manjkala niti en list. Na naslovni strani je bilo napisano ime njene prve lastnice. Z začudenjem sem spoznal pisavo. Bila je

moja.

Hišna gospodinja je bila nekoč moja učenka. Po tridesetih letih je nasem več spoznal. Le njen nasme in njene oči so bile nekdanje. Spomnil sem se je, kako je vsa drobna, čmolasa, z živahnimi očmi in trajnim nasmehom na licih sedela v prvi klopi. Zdaj pa je bila že kmečka gospodinja in je iz svojega starega abecednika učila sina brati. In kazalo je, da je iz tistega abecednika že več otrok črpalo svoje prvo znanje. Učila je svoje starejše otroke že prej, ko so bile pri nas italijanske šole, kot so to delale mnoge primorske matere in kot so to delali po naših domovih v tistih starih časih, ko po naših vaseh še ni bilo šol, ter so otroci dobivali svoje edino znanje od svojih očetov in mater.

Ne bom vas spominjal na to, kako je bilo z našim šolstvom pod Italijo. Marsikateri naših mater se je krčilo srce, ko je videla, kako so tuji hoteli raznaroditi njene otroke in kako so jih skušali naučiti sovraštva do vsega, kar je slovenskega. In ča se to fašistom ni posrečilo niti v najmanjši meri, je v prvi vrsti zaslug slovenskih mater, ki so čuvalé nad svojimi otroki in ter zatirale tuji strup. Ves narod jim je za to hvaležen.

Danes je drugače. Po zaslugi Osvobodilne fronte so osvobojeni lepi predeli naše zemlje. Pri nas ni več italijanskih šol in jih nikoli več ne bo. Po naših vaseh se odpirajo slovenske šole. To so začetki novega slovenskega šolstva v Primorski Sloveniji, ki se bo vedno bolj izpolnjevalo. Kivavo bomo potrebovali pismenih ljudi, da bomo v bodočnosti kos svojim nalogam. Zaradi tega, matere, pošiljajte svoje otroke rade in redno v šolo! S tem ne boste koristile le svojim otrokom, ampak celemu narodu. Kjer zaradi neugodnih razmer še ni šol, se ustana vljajo posebni učni krožki za privatni pouk. Pošiljajte otroke v te učne krožke! In kjer niti teh učnih krožkov ni, posnemajte mojo bivšo učenko! Učite svoje otroke abecede doma! Zimski večeri so dolgi, utrgajte si kako urico za to! Lahko poučujejo tudi dekleta, ki so že dovršila šolo in obvladajo slovenščino. Če nimate abecednikov, naj vas to ne ovira. V ta namen je dobra vsaka knjiga. Dobra volja vse premaga. Saj so se naši očetje učili branja iz starih mašnih knjig.

Poznamo težave, ki nekaterim ctežujejo redno obiskovanje šole. Ta nima tople obleke, drugi nima obuvale, tretjemu je šolska izba premrzla. Pomagajte si med seboj! V tem pogledu naj razvijejo vso svojo delavnost va

ške organizacije SPŽZ. Tem organizacijam, ki so se tako lepo razvile, da so lahko v zgled vsem drugim, ni nič nemogočega. Pri premožnejših vaščanih se bo zmeraj dobi la kaka topla oblekca ali čevaljčki za ubožne otroke. Z dobro voljo se bo dalo nabrati toliko drv, da otroci ne bodo zmrzovali v šoli. Ženske organizacije naj prepriča jo ljudi o velikem pomenu te akcije tako v kulturnem kot v socialnem pogledu.

Naša nova šolska organizacija pa našemu ženstvu ne prinaša samo nalog, ampak tudi pravice. V vaseh, kjer že obstojajo šole, součujejo roditeljske svete. V vsek tak svet pošlje svojo zastopnico tudi vaška organizacija SP ŽZ. Roditeljski sveti inajo nalogo, da rečno sklicujejo zbere staršev šolo obiskujočih otrok. Na teh zborih se bodo obravnavale važne zadeve domače šole. Matere bodo smele izraziti svoje pritožbe in dajati nasveta, ki se bodo upoštevali. To, da bo v bodoče v pogledu šolstva soodločevalo tudi ženstvo, posebno matere, je v duhu naše nove demokracije. Želimo le, da bi naše žene in dekleta to pravico izrabile v polni meri. Zavejmo se, da gre za bodočnost naših otrok. Kakršni bodo naši otroci, taka bo prihodnjost cellega naroda.

France Bevk.

MATERE, UČITE SVOJE OTROKE SLOVENSKEGA JEZIKA!

Živele naše primorske žene in dekleta!

Radeli smo že davno, da so primorske žene in dekleta najtrdnješa opora osvobodilne fronte slovenskega naroda na teh tleh, ki jih naša narodna vojska po petindvajsetih letih najhujšega zatiranja osvobaja za Združeno Slovenijo in novo, demokratično in federativno Jugoslavijo.

In vendar nas je pakotna akcija, ki so jo za Bližje izvedle na poziv SPŽZ primorske žene in dekleta skupaj z vso primorsko mladino, prepričala, da še davno niemo

poznali vse njihove ljubezni do slovenskega naroda in naše junške vojske, njihove požrtvovalnosti in njihove organizacijske iznajdljivosti.

Ni bilo niti enega partizana, ki se bori v Primorski Sloveniji, ki bi bil ostal brez bogatega božičnega pozdrava. In tudi edinicam, ki pobijajo Nemce in domače izdajalce po drugih delih slovenske zemlje, so poslale svoje darove naše primorske žene in dekleta.

Prisrčna jim hvala!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor OF za
Primorsko Slovenijo

USEMOKROŽNIM, RAJONSKIM IN VAŠKIM ODBOROM SPŽZ

Drage tovarišice!

Naša Narodno-osvobodilna vojska prehaja iz ofenzive v ofenzivo in zadaja hitlerjevskim buditom ter njihovim hlapcem krvave udarce. Vemo tudi, da stoja pred našo vojsko še velike in težke naloge. S tem v zvezi je nujno, da v čimvečji meri preskrbimo naše bolnice z vsem potrebnim bolniškim materijalom. Zato pozivamo vse odbore SPŽZ oziroma vse tovarišice organizirane v naši organizaciji, hitite takoj na delo in nabavljajte čim več bolniškega materijala! Zavedati se moramo, da našim ranjenim in bolnim tovarišem niso na razpolago moderne in dobro opremljene bolnice, zato pa moramo skrbeti me, da ne bodo v pomanjkanju vsaj najpotrebnejšega bolniškega materijala.

Kaj in kako bomo delale?

Iz platnenih rjuh režite zavojce 6 - 8 - 10 cm široke in 5 m dolge. Izdelujte majhne krpe 10 x 10, 20 x 20, ki naj bodo lepo rezani, da se ne trgajo ob robu. Trikotne rute z daljšo stranico 1 m 30 cm, krajši stranici pa 90 cm.

Nad vse važno je zbiranje žganja in oddajanje žganja našim vaškim sanitetkam, ki bodo žganje oddale naprej v naše bolnice.

Eno najvažnejših poglavij apotekarskega dela je zbiranje sanitetnega materiala, ki ga je zapustila italijanska vojska in ki so ga mnogi kmetje raznesli in ga nekoristno uničujejo. Vaške sanitetke naj zberejo ta material v svoji vasi. Nadalje koristno delo lahko opravlja naša organizacija v mestih in drugih krajih zasedenih od okupatorja s tem, da organizira kupovanje sanitetnega materiala v apotekah in sicer jod, obveze, vato, sterilno gazo, razne vrste injekcij, vsakovrstne tablete za želodec, aspirin itd.

Za nabrani bolniški material napravite suha skladišča, da se material ne bo pokvaril. Količino nabranega bolniškega materiala oddajte našim bolnicam, katere vam morajo dati potrdila za prejeto blago.

Odbori, teknujte med seboj!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tajništvo pokrajinskega inic.

odbora SPŽZ

za Primorsko Slovenijo.

PRIMORSKO LJUDSTVO VEDNO S SVOJO VOJSKO

Tovariš! Naj te ta mali dar spominja tvojega doma! Naj ti bo v zagotovilo, da smo vsi s teboj, vedno! V tvojem veselju, v tvojem trpljenju, posebno pa nocojšnji sveti večer. Da bi se skoro vnil v svojo domačo vas zmagošlavni junak!"

Taka in podobna pisma in tisoče in tisoče paketov so sprejemali naši tovariši za Božič. Od vseh strani slovenske Primorske: kdo more še trditi, da slovensko ljudstvo ne spremlja svoje vojske z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo. Zaman so vse nasprotne trditve belogardističnega časopisja. Primorsko ljudstvo je že toliko krat in sedaj ponovno izpričalo, da je pripravljeno žrtvovati vse za svojo vojsko. Vse za končno zmago nad okupatorji in od njega plačano belogardistično zalego. Vsi vrli darovalci naj sprejmejo našo najtoplejšo zahvalo in

planteč borbeni pozdrav!

/Vojaški vestnik Štaba IX. korpusa NOV
in POJ od 28. dec. 1943. števil. 11./

POMAGAIMO SI SAMI!

V svoji slabosti in nemoči se Hitler poslužuje različnih načinov vladanja nad Slovenci. Postaviti nam hoče slovenske župane, slovenske šole, obljublja nam aprovizacijo. Nemci in njeni hovi agenti nam pčnujajo posebno v okolici mest in krajih, ki jih oni kontrolirajo makarone, riž, sladkor, itd. Za nekaj glav živine ali nekaj mleka na mesec. Mi pa vstrajamo na popolnem bojkotu mest kontroliranih po okupatorju, tudi če izgubimo doseganje aprovizacije.

Za nas ni in ne more biti odstopanja od popolnega bojkota okupatorja. Kajti:

1. Sovražnik hoče s svojo aprovizacijo in s tem, da ponekod nudi tudi več, kot od nas trenutno zahteva, razbiti našo borbeno enotnost in nam škodovati. S pomočjo aprovizacije hoče vpostaviti po naših krajih svojo upravo t.j. svoje županstvo in orožništvo. Aprovizacijo bi potem uporabljal tudi kot orožje, s katerim bi pritiskal na nas češ, če ne boste mirni, vam jo bomo pa odvzeli.

2. S popolnim bojkotom preprečujemo, da bi prihajali na naše ozemlje sovražnikovi agenti, ki bi vohunili in prinašali razdor med nas.

3. Popoln bojkot je zapovedala naša narodna oblast, katere povelja smo dolžni brezpogojno izvrševati.

4. Mi bojkotiramo sovražnikovo aprovizacijo, ker s tem otežujemo prehrano sovražnih čet, ki so na našem ozemlju.

5. Nemška aprovizacija je od danes do jutri.

a/ Ko bi sovražnik razbil našo enotnost bi prav gotovo spremenil vedenje proti nam. Saj so Nemci še povsod, kamor so prišli, ropali civilno prebivalstvo in izvozili v Nemčijo vse kar so mogli.

b/ Nemcem se že sedaj s težavo posreči organizirati aprovizacije z ropanjem po ozemljih, ki jih še ob-

vladujejo. To naropano hrano potem porazdeljujejo. To pa je vsak dan težje radi odpora, ki po vzgledu jugoslovan-
skih narodov raste po vsej Evropi. Ob prvem večjem sunku
/druga fronta/ se bo zrušila vsa nemška organizacija.

6. Z bojkotom nemške aprovizacije rušimo nemško pre-
hranitveno organizacijo kot tako. Organizacija nemške a-
provizacije temelji na zamenjavi in zbiranju hrane iz več
ozemelj, ki se potem porazdeljuje. Če mi v tej zamenjavi
in zbiranju hrane ne sodelujemo, škodujemo nemški aprovi-
zaciji tudi drugod in pomagamo tako rušiti nemški stroj
nasilja, ki je zaslužnil Evropo. S tem podpiramo fronto
vseh evropskih zaslužjenih narodov, ki s svoje strani s
sabotažo in odkritim odporom rušijo nemško organizacijo.

Vzglede pri tem so nam naši bratje v Bosni, Hercegovi
ni, Črni gori, Dalmaciji in Liki, ter v okupiranih pre-
delih Sovjetske Zveze. Že več kot dve leti se vršijo tam
hudi boji, radi česar so te dežele do kraja opustošene.

Kljub vsemu pomanjkanju in žrtvam niso nikoli niti za
trenutek omahovale v dosledni borbi proti okupatorju in
narodnim izdajalcem. Naše južne pokrajine so s to svojo
dosledno borbo izbojevale veliko politično zmago tudi za
nas. V zadnjem času so pa tudi dobile obilo zavezniško
pomoč tudi v živilih. Po zadnjih vesteh obstoja že redni
promet po morju med Dalmacijo in Italijo, ki je zasedena
po zaveznikih.

Na prvi gospodarski konferenci je bilo sklenjeno, da
ustvarimo našo aprovizacijo. Zato tovarišice izvedite kam
panjo, da se organizira medsebojna pomoč. Pomagajte dru-
žinam, ki so brez življenjskih sredstev n.pr. družinam, ki
imajo može in sinove v partizanih, ki so bile internira-
ne in niso mogle obdelati zemlje, ki so jim fašistični
banditi oropali pridelek! Ne dopustite, da bi nekateri
moral trpeti pomanjkanje, drugi pa živeli v izobilju! Rav-
no v teh časih se bomo pokazali, ali smo res ljudje!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski inic. odbor SPŽZ
za Primorsko.

NAROD, KI IMA TAKE MATERE, NE MORE PROPASTI!
NUDIMO VSO POMOČ NAŠIM RANJENIM BORCEM!

VELIKO PRIZNANJE

Veliki naponi organizacije SPZZ pri nabiranju za našo s slavo ovenčano Narodno-osvobodilno vojsko, so zadivili vse naše partizane, komandirje, komandante in politkomisarje. Število nabranih in sprejetih paketov presega 10.000. Paketi so bili zelo bogati, vsebovali so to, kar partizan najbolj potrebuje, toplo perilo, nogavice in cigarete. V vsakem paketu je bilo tudi ljubko pisemce, v katerem naše žene in dekleta pozdravljajo hrabre borce in jih vzpodbujajo k še odločnejši borbi proti nemškemu fašizmu in domačim izdajalcem. Vojske, ki ima na svoji strani tako požrtvovalne žene in dekleta, ne more nobena sila premagati.

V imenu Izvršnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda in naše vojske izrekam organizaciji SPZZ in vsem primorskim ženam in dekletom za njihovo požrtvovalno delo prisrčno hvale.

Na položaju 5. januarja 1944.

Vojni referent pri IOOF in
član predsedstva AVNOJ-a:

Leskošek Franc /Luka/

Drage Primorke!

V imenu vseh svojih soborcev se vam toplo zahvaljujem za vsa božična darila, ki ste nam jih tako skrbno pripravile. Ponosni smo na svoje matere in sestre, ki nam stojte tako zvesto ob strani.

Še z večjo vstrajnostjo gremo v borbo do končne zmage v zavesti, da je ves narod z nami.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Partizan - borec.

Tovarišice nam pišejo

Proč z malodušjem!

V zadnjem času se opaža po naših vaseh, posebno med našimi ženami nekaka pobitost, utrujenost in splošno malodušje. Zakaj? Pač gotovo zato, ker tu in tam gore naši domovi, ker po naših hribih in okrog naših vasi pokajo puške, mitraljezi, topovi, ker smo v borbi in te borbe še ni konec.

Res, drage tovarišice, živimo v dobi, ki neprestano od nas terja: "Daj dom, sina, moža, brate...." Že dve leti in pol se naš narod žrtvuje in krvavi, a klonil ne bo in kloniti ne sme nikdar, nikoli! Saj naš partizan čvrsto stiska puško v roki, se bori, da z občudovanjem gleda nanj ves svet. Še vi malodušni ga pogledajte, kako se bori za našo pravdo, za srečno bodočnost našega naroda in videli boste, da ni škoda žrtev, da naša borba ni zaman.

Koliko je onih, ki so že dve leti in pol brez strehe in čeprav preganjani od okupatorja na zverinski način, pa niso malodušni.

Poznala sem v taborišču malega Dalmatinčka, Ivo mu je bilo ime. Pet let je bil star, imel je suho, sestradano telesce, raztrgano obleko, razkuštrane lase in vedno je bil lačen. Vse smeti taborišča je prebrskal, da bi v njih dobil ostanke čebule in zelnote štorže. Nekoč sem ga vprašala: "Mali Ivo, zakaj pa si ti zaprt?" "I za našo pravo!" me je začudeno pogledal. Mali Ivo pač ni sam znal tega odgovora, naučila ga je njegova mati. Bila je to mati Dalmatinka, ki so ji fašisti požgali dom in jo z otročiči vred pognali v tujino. In takih mater in otročičev je veliko. In veliko je med nami tudi mater, žena, sester, ki nam je sovražnik vzel neprimerno več kot dom, živino, blago. Njegova zločinska roka je kriva, da naš dragi počiva pod črno rušo, nekje sredi naših gora.

Ne objokujmo teh naših junakov, saj oni mirno spe v domači zemlji, za katero so prelili kri. Iz njih grobov se ne čuje glas tožeč, strašno obtožujoč: "Zakaj so nas

ubili?" kakor piše Dora Grudnova v pesmi iz prve svetovne vojne "Pridim vojakom pri Doberdolu". Takrat so pač bile njihove žrtve brez plodu.

Danes pa bodite ponosni na svoje junake, ki so nesebično dali življenje za svobodo in boljše bodočnost nas vseh.

Mi vsi točno vemo, zakaj se žrtvujemo, zakaj se borimo. Borimo se za svetlejšo bodočnost lastnega naroda in za boljše življenje naših otrok. In ker vemo, proč z malodušjem! Bodimo vredne dobe, v kateri živimo, dobe v kateri ustvarjamo sebi in potomcem človeku vredno življenje. Zakaj naj bi sedaj klonile, ko pa nismo klonili ni ti takrat, ko so nas preganjali po zaporiah in taboriščih in smo dejale tudi takrat, čeprav je bila naša dežela preplavljena z italijanskimi vojniki.

Klonile nismo in klonile ne bomo tudi danes, ko je svoboda pred vrati in to tista svoboda, za katero ni nobena žrtev prevelika.

Žena padlega borca s Tolminskega.

Moja mati

Večkrat, ko hodim po samotnih stezah naših gor, ko gledam na tiste majhne kočice v dolini, se spomnim na svojo mater. Vedno vidim pred seboj njen zagorel, droben obraz, z veliko svetlo ruto in njane žuljave roke. Taka je pač, kot vse naše kmečke matere. Vedno tina, vedno je skrivala svoja čustva, po drugi strani pa na vse načine delala in mislila, kako bi nam zboljšala življenje.

Lahko rečem, da sem jo docela spoznala šele poslednjo uro pred odhodom v partizane. Ko sem ji povedala svoj namen, da hočem oditi, se ni jekala. Tega od nje nisem nikoli pričakovala. Ostala je mirla, blesta in z mehkim, ljubečim, materinskim naglasom mi je dejala besede, ki so mi svete in se jih neštetokrat spominjam: "Slovenska mati nima pravice braniti svojemu otroku, če se odloči na kakršenkoli način žrtvovati se za svobodo, za našo svobodo."

Odšla sem od doma z lahkim srcem. Spoznala sem, da je tudi moja mati pripravljena na vsako žrtev, ki služi

naši stvari, čeprav je ob slovesu imela solzne oči in ji je bilo tesno pri srcu.

Nataša - partizanka.

Vseli dogodek

Sama sva sedela ob napoli zakurjeni peči. Kar se začuje pokanje pušk, mitraljezov in brzostrelk. To so hrabri partizani, ki napadajo bližnje mesto.

Vsa srečna sva strmela v temno noč in ugotavljala, da vsaka krogla mora zadeti smrtnega sovražnika, kateri mora zaspati za vedno.

Po cesti se je bližal nemški kamijon. Naši tovariši so držali zasedo, iz katere so bruhali rafali za rafali na fašistične bandite. Pcbili so več sovražnih vojakov, zaplenili mnogo orožja in municije. Vse to se je zgodilo tik pod vasjo.

Drugo jutro, na vse zgodaj sem videla vaščane veselih in vedrih obrazov, ki so se veselili uspehov v pretekli noči. Častitali smo našim hrabrim borecem in obljubili jim pomagati na vsakem koraku.

Zorka - Tolminka.

Fašistično delo

Meseca februarja so pridrli fašisti na Obličico in tam v pijanosti pcbili družino in požgali hišo.

Policajska ura je, pojdi notri!" pokliče mati svojega 22 letnega sina, ki se z nemirnim korakom prestopa pred hišo. Njegovo oko zre nekam daleč, njegove misli so tekne in meglenet. Kaj misli? Kaj tako otožno gleda to očarujoče naravo? Prav tako gleda, kakor ptiček svoje gnezdo, predno ga zapusti in odleti daleč v tujino.

Počasi stopi v hišo in prisede v krog svoje družine. Vse je tiho, vsak je vtopljen v svoje misli, samo glas malega otroka odmeva po hiši: "Mama, kje je ata? Kdaj se spet vrne k nam? Kdaj me zopet pojuga na svojih kolenih?" "Bodi priden sinko! On ni daleč, bori se za tvojo lepšo in boljšo bodočnost", odgovori mlada mati s solzami v očeh.

"Tiho!" zakliče stari oče s kota. Kaj se ne sliši ne kak ropot? Vsi prisluhnejo in ugotovijo, da je hoja večih ljudi.

Morda so naši, morda Italijani. Toda čuj, kaj ni počil strel? Kaj se ne plazi nekaj okrog naše hiše? Sunkoma se vrata odpre in na njih se pokaže vitka, visoka postava oficirskega psa z dvema vojakoma, ki v pozdrav zaničljivo zatuli: "Kje je vaš partizan? Kdaj mu zopet neseš jesti?" Zavladala je tišina. Samo otrok bojazljivo zakliče: "Mama, mamica", in se tesneje privije k njej.

Psi poskočijo in začnejo divjati po hiši. Ko nič ne najdejo začnejo kričati in pretepati naše ljudi. Toda oni so vse udarce molče prenesli, samo otrok se je od udarcev zgrudil na tla. Pum! Poči prvi strel in zadene dolžnega triletnega otroka. Ob tem prizoru začne matiglasno upiti, dokler jo strel ne poдре in se napol mrtva tu di oca zgrudi na tla. Pum, pum! Odmevajo strelji po hiši. Starec, ki se je mirno udel krutim barbarom, pade tudi on kot žrtev fašističnega nasilja.

Mladega 22 letnega mladeniča, ki je hotel skozi okno sosedne sobe zbežati, zadene strel, nezavesten pade na tla njim v roke. Primejo ga in kakor mačka vlačijo okrog hiše. Sprašujejo ga, a on jih ne sliši, zato ga tepejo in mučijo na najbolj barbarske načine. Ali glej! Ko prvič odpre oči, zagleda hišo v plamenu. Prva misel mu je mati, ki je napol mrtva ostala v hiši. Kaj je z njo? Kaj je z ostalimi, ki so še vsi napol živi? Iz teh težkih skrbi ga predrani hud udarec kopita po glavi, da mu črepinjo odnese in vse je za vedno pozabljeno.

Junaška stara mati pa, ko je že vse okrog nje v plamenih in vse kakor na travniku pokošeno, s prokletstvom v srcu mirno čaka, mirno čaka kaj bo z njo. Toda kaj hoče biti? Oficirski pes se ji približa, jo sprašuje, a ona molči, saj ga niti ne razume. Začne se mučenje, lomljenje prstov, sekanje roke, na kateri je imela poročni prstan; ta roka se je našla po dveh mesecih med razvalinami. In nazadnje še en strel in tudi ona se zgrudi na tla.

A glej čudež! Dvigne se z groznim osornim pogledom

in pade za vedno. Ta pogled je na oficirja tako vplival, da je začel še huje divjati, streljati in vpiti na voja-ke.

Vse ljudstvo naokrog je zbegano. Sliši se pokanje in vidi ogenj.... Kaj bo z nami? Da bi se vsaj kmalu jutranja zarja pokazala! Ubogi ljudje, kje so? Kaj je z njimi? Oropani so življenja in sve-
tle svobode!

Dunja.

Tri naših junakov

Na trnjevi poti življenja, naj te sreča sprem-
lja! Tako je marsikatera slovenska mati voščila
svojemu sinu, ko se je odpravljala v parti-
zane.

Zares težka je pot, katero so morali pre-
hoditi naši partizani v dve in polletni težki
borbi, a vse te napore so prenašali v zavesti, da se bo-
re za svobodo svojega naroda.

Po dveh mesecih svobode so pridrveli v naše kraje naj-
večji sovražniki - nemški fašisti. Ko so par dni pred
njihovim prihodom prišli bombniki nad naše nezavarovane
vasice, smo vsi pobegnili v gore z vročo željo, da bi le
ostali živi in pričakali toliko časa za željeno zlato svo-
bodo.

Ko sva nekega dne tako hodili po gozdu s svojo serod-
nico, sva obe želeli obiskati partizansko bolnico, ki je
bila med robovi in je tako služila kot varen kotiček na-
šim bolnim in ranjenim junakom. Pot je bila zelo napor-
na, pri več krajih sva morali nadaljevati po vseh štirih
in še danes me je groza, ko mislim, da so morali tam go-
ri prebiti naši ranjenci ves čas njihove bolezni. Srce mi
je v prsah kar zastalo, ko sem dospela na vrh in sem pod
visokim robom zapazila okorno palico, katero je gotov-
no rabil mlad partizan, ki je bil ranjen v nogo, kakor so
mi pozneje povedali. Z nepopisno žalostjo in velikim po-
nosom sem opazovala ležišča, na katerih so ležali junaki
slovenskega naroda, kakršnih ne pomni zgodovina. Nekaj
kolov zvezanih s trto k drevesom, na drugem kraju pa v
tla zabiti, ker bilo je prav v strmini, po vrhu nekaj vej

in mahu, tako izgledale postelje naših borcev. Na takšnih lažiščih so nekateri prebili tudi mesece. Tam so kovali nove načrte, se veselili dneva ozdravljenja. Komaj so čakali dne, da se zopet vrnejo v svoje edinice in skupno s tovariši maščujejo trpljenje slovenskega naroda.

Med našimi ranjenimi junaki je bil tudi tovariš Mas, katerega so domačini po razpadu Italije prinesli v bližino vasi, pod streho in na bolj udobno ležišče. Ko je to zagledal je rekel, da je to za njega preveč ugodno, da si tega ni zaslužil.

Drage tovarišice! Kaj niso te besede ganljive? Mora jo ti priti do srca ob pomisli, da me do danes še nikdar nismo spale na tleh, a vendar vedno godrnjamo, da je vojna nuda. Vzdravimo se vsaj sedaj in pomagajmo našim partizanom vsaj sedaj s toplo obleko in jedili, da jim tako vsaj nekoliko olajšamo njihovo trpljenje.

Ob tej priliki pošiljam srčne pozdrave vsem našim borcem, predvsem pa tovarišu Marsu, katerega se bom vedno spominjala.

Na povratku v dolino sem bila srečna, da sem vsaj enkrat prehodila pot, po kateri so hodili naši ranjeni borci in zdravi partizani s težkimi bremenami neštokrat. Ta pot se mi je utisnila globoko v dušo tako, da je ne pozabim nikdar. Obljubila sem in prisogla sama sebi, da bom napravila vse, karkoli boče olajšalo trnjevo pot našim borcem.

Tudi ostale tovarišice pozivam na čim večje aktivnost v naši sveti borbi.

Slovensko dekle s Kobariškega.

Zborovanje v vasi

Dne 26. 12. 43. se je vršilo v naši vasi zborovanje Slovenske protifašistične ženske zveze. Rajonska tajnica tovarišica Vida nam je podala splošen političen pregled, ki smo ga navdušeno sprejele.

Lepo nam je govorila o našem ljubljennem tovarišu maršalu Titu, ki nam kot vrhovni komandant na-

še Narodno-osvobodilne vojske in voditelj vseh južnoslo-
vanskih narodov modro vlada kot predsednik Nacionalnega
Komiteta /Državni odbor/, ki predstavlja začasno vlado
demokratske Jugoslavije.

Predočila nam je Komunistično Partijo kot ustvarite-
ljico in voditeljico našega narodno-osvobodilnega giba =
nja, katera je pri tem težkem delu tudi največ žrtvovala.
Z velikim veseljem smo sprejele razlago, da je dokon-
čno razkrinkana begunska vlada, njen minister Draža Mi-
hajlovič in njegovo zločinsko početje, na drugi strani
pa pozdravljena naša nova vlada tudi s strani zaveznikov.
Š tem so za vedno izpodmaknjeni stolčki izkoriščanja, na
katerih so sedeli kralj Peter II. in bivša jugoslovanska
vlada in jim je onemogočeno, da bi razdvajali in izdaja-
li narode Jugoslavije. Za vedno pa nam je zavarovana svo-
boda in srečno življenje v skupni domovini - demokratični
in federativni Jugoslaviji naslonjeni na Sovjetsko Zvezo.

Zborovanje smo zaključile z burnimi vzkliki:

Zahtevamo priznanje naše začasne vlade od strani na-
ših zaveznikov!

Živel naš ljubljeni voditelj tovariš Tito!

Živela svobodna in združena Slovenija v novi, demo-
kratični in federativni Jugoslaviji!

Živela bratska slovanska Rusija in njen legendarni
voditelj Stalin!

Smrt fašizmu - svobodo narodu !

Metka.

+ + +

JUNAŠTVA NAŠIH TOVARIŠIC

Za časa goriške fronte so imeli Nemci postojan-
ko v Ošljeku. Ne daleč od tod je tabornila parti-
tizanska edinica. Pri tej ediniči je bila tudi
mlada partizanka, ki je silno sovražila fašis-
tične bandite in jim hotela zato nekako sko-
dovati. Šla je proti vasi in na svoje veliko
željo srečala nemško baterijo. Vrgla je med njo
ročne bombe in ubila pri tem tri nemške vojake.

Ker se ni mogla umakniti, so jo vjeli. Peljali so jo

v Ošljek in izsiljevali iz nje priznanja. Grozili so ji s smrtjo, a vzgledna partizanka ni izdala ničesar. Potem so jo ustrelili.

+ + +

Na Gorjancih je manjša skupina partizanov hotela napasti belogardiste, ki so strahovali tam kajenje ljudstvo. Prav takrat pa so pričeli Italijani z ofenzivo na Gorjance. Bližali so se že tej partizanski skupini. Zaradi velike premoči se je morala skupina partizanov kar najhitreje umakniti. Pri naglem umiku jim je ušla s težkim mitraljezom. Prišla je v vas blizu katere bili Italijani z mulami, ki so zelo rigale. Tovarišice dotične vasi so mislile, da je mula z mitraljezom ušla Italijanom. Ker so vedele, da je težki mitraljez za partizane velike vrednosti, so ga hotele na vsak način prinesiti partizanom. Dve tovarišici sta prijeli mulo, ki je strašno rigala in silila neprestano v smer, od koder je prihajalo riganje italijanskih mul. Z veliko težavo so prignale mulo k partizanom. Bili so zelo hvaležni, da sta jim požrtvovalni tovarišici rešili plen, ki so si ga s težavo priborili v bojih.

+ + +

V Radoviškem rajonu /Bela Krajina/ ob slovensko-hrvaški meji so meseca julija napadli Italijani in ustaši partizane XIII. brigade, ki so nudili srdit odpor. Ker so sovražniki imeli velikansko premoč, tako v človeškem kakor vojnem materijalu, ni bilo mogoče odbiti takoj sovražnikovega napada. Položaj je izgledal za partizane spočetka skoro brezupen, a vendar ni niti eden borec ves čas bojev, ki so trajali 12 dni, zapustil svoje položaja. Velike zasluge pri tem so imale tovarišice omenjenega rajona. Ves čas bojev so nosile hrabrim borcem na fronto hrano in pomagale ranjenim tovarišem. Tovarišice so odnašale ranjene partizane v skupinah po štiri iz bojišča v zaledje. Često se je zgodilo, da je bila katera od njih pri prenašanju tovarišev, ranjena, a to jih ni oviralo, da ne bi nesle druge štiri ob pravem času partizanom na fronto in odnašale ranjence. Tako je bilo tekom teh bojev ranjenih 20 tovarišic. Požrtvovalna dekleta so vztrajala. Ni jim bilo težko nositi stal-

no dve do tri ure daleč hrano tudi čez mejo na Hvaško. Ni jih bilo strah pomagati ranjenim borcem na bojišču 100m daleč od sovražnikovih vrst med točo krogel najrazličnejšega sovražnikovega modernega orožja. Tako so neustrašne otvarišice pomagale hrabrim hrvaškim borcem - partizanom, da so trinajsti dan premagali sovražnika in ga pogнали v beg.

+ + +

OKROŽJA TEKMUJEJO

Tovarišice iz okrožja Brkini, so lepo proslavile 25 letnico smrti Ivana Cankarja. V lepo okrašeni dvorani so nastopale skupno z mladino.

V okrožju Pivka so tovarišice organizirale miklavževo akcijo za pogorelce. Obdarovale so nad 50 družin. Božična darila za naše borce so poslale preko stare meje v naše brigade. Ensko tu di Brkini.

Žene in dekleta iz Kraškega okrožja se skupno s tovariši udelejštvujejo v akciji. Vsaka vas je dala po par prostovoljk - partizank.

Naše Tolminke so nabrale veliko hrane za našo vojsko. Iz nabrane volne pridno pletejo nogavice, rokavice in druge volnene predmete našim borcem.

Tovarišice z Ajdovskega okrožja so napravile čez 1.000 božičnih daril za naše borce.

V Idrijskem okrožju so napravile veselo presenečenje našim borcem z darili za 7. november, kakor tudi za Božič.

Pravtako so se pridno izkazale tovarišice iz okrožji: Brda, Gorica in Bača.

Le pridno naprej v delu!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tajništvo pokrajinskega inic.
odbora SPŽZ
za Primorsko Slovenijo.

+ + +

DRAGE TOVARIŠICE!

Ker smo v zadnjem času prejele malo dopisov za naš list "Slovenka", vas ponovno pozivamo, da bolj pridno dopisujete kot doslej.

Pišite kratko in stvarno. Ne spuščajte se v uvodne politične članke, ampak jemljite za vsebino dopisov dogodke iz svojega življenja, kakor n.pr. v življenju pod fašističnim jarmom, ob kapitulaciji Italije, srečanje s partizani, opisujte junaške primere naših mater in deklet itd.

Pišite nam, kaj vas zanima. Ali morda o partizankah v Jugoslaviji, o ruskih junakinjah itd., da bomo vedele pisati v "Slovenko" take članke, ki jih boste še z večjim veseljem čitale!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Uredništvo "Slovenke".

TEHNIKA "KRN"

